

Biskop Atle Sommerfeldt:

Visitaspreden Skedsmo

---

2. februar 2014

Mark 2,1-12

« I 1998 ble jeg diagnostisert med brystkreft. Senere kom flere revmatisme-diagnoser. Jeg har ingenting å utsette på det arbeidet sykehuset gjorde. ...Men i enden av sykehuskorridoren møtte jeg ... skammen, redselen, tapsfølelsen, usikkerheten, utryggheten, fortvilelsen og angsten. En kontainer full. Den vellykkede som hadde alt, kunne alt, fikk til alt, som hadde levd med høyt tempo, mye stress, høye forventninger og krav både fra meg selv og omgivelsene, endte opp som uføretrygdet». Det er Marit Figenschou, bl.a. forfatter av boken «Til Sydpolen. Ingen bragd» som gir seg selv denne karakteristikken. Bragden for henne var ikke å nå Sydpolen, men å bygge et nytt liv i verdighet med en annen grunnmur enn prestasjonene og vellykketheten i egne og andres øyne.

Figenschous fortelling retter et skarpt søkelys mot egne holdninger som hun levde med midt i verdens fremste velferdsstat med en av verdens høyeste gjennomsnittsinntekter, laveste barnedødelighet og høyeste levealder. Søkelyset hennes rettes mot trender i vår tid der samfunnsøkonomisk nytteverdi beregnes for alt og alle og de mest storståtte drømmer om et liv i overflod gis inntrykk av å være innenfor rekkevidde for alle bare de gjør nok, arbeider nok, yter nok.

Figenschous fortelling viser oss medaljens bakside. En av dem er skamfølelse når livsutfoldelsen begrenses av sykdom og avhengigheten av andre mennesker. Personalet på sykehjemmene, også på Skedsmokorset, bekrefter at skam er en vesentlig livsfølelse både hos beboere og pårørende. Dersom dette er en vesentlig del av mennesker livsfølelse i Norge og Skedsmo i 2014, er vi i ferd med å skape et hardt og kaldt samfunn som vil produsere psykiske lidelser og nedbrente sjeler. Vi har i Norge lyktes med i å redusere menneskers redsel og usikkerhet for fremtiden, løftet mennesker ut av fattigdom,

trangboddhet og nød, og frigjort oss fra formynderi og uoverstigelige sosiale barrierer mellom folk. Vi har allikevel ikke klart å overkomme skammen over egen og våre nærmestes sykdom og svakhet. Intet velferdssamfunn, intet politisk tiltak og ingen religiøse mirakler kan frigjøre oss fra vår bundethet til å oppleve sykdom, svakhet og død. Det er en del av våre livsbetingelser. Skulle slikt være befengt med skam, skammer vi oss over å være mennesker.

Sammenhengen mellom sykdom og skam ligger i dypt i mennesket. I mange kulturer og religioner er forbindelsen mellom sykdom og skam knyttet til at sykdom anses som et resultat av guddommelig straff. Sykdommen blir et synlig uttrykk for at en er havnet i unåde hos gudene. Da er det ikke først og fremst svakhet, men denne guddommelige unåde som er skammens grunnlag.

På Jesu tid var sammenhengen mellom Guds straff og menneskenes sykdommer en vanlig forståelse av sykdom. Mennesker med kroniske lidelser oppsøkte derfor hele tiden kilder og undergjørere for å bli helbredet og slik igjen bli inkludert i samfunnet og vise at de ikke lenger var bærere av Guds unåde.

I dagens fortelling hørte vi hvordan menneskene i Kapernaum strømmet til huset der Jesus bodde. Han hadde skaffet seg et omdømme for å frigjøre mennesker fra makter og myndigheter som holdt dem nede i ufrihet enten det var religiøse, sosiale eller politiske ledere. Så mange var de, at de lagde en menneskelig mur mellom Jesus og dem i Kapernaum som virkelig trengte Jesu frigjøring aller mest.

Den lamme var helt sikkert en av de tiggerne folket så hver dag i landsbyen og som de sjeldent ofret en tanke. I beste fall ga de ham en mynt eller et stykke brød, men oftest snudde de ryggen til fordi han var offer for Guds unåde. Det var ingen grunn til å slippe ham frem til den store lærer og profet.

Men i Kapernaum var det fire menn som så at den lamme ble utestengt og grep inn. De så at det var mulig å overvinne muren av mennesker mellom Jesus og den lamme. De løftet de mannen opp på taket, tok vekk greinene på det flate taket og firte ham ned til Jesus. Deres tillit til at Jesus vil ta i mot mannen var nok til at Jesus ga ham Guds nåde, akkurat slik som

han var. Her var det ikke snakk om at det skulle ofres i templene, at religiøse ritualer skulle gjennomføres for å sone skyld og synd. Det var tilstrekkelig at de fire mennene bar mannen til Jesus. Da fikk han tilgang til Guds nåde.

Mannen var fortsatt lam, tilgivelsen og Guds nåde endret ikke på det. Slik viste Jesus at det ikke er noen sammenheng mellom Guds nåde og eller unåde og sykdom. Mannen ble innlemmet i Guds rike også som lam. Det er plass til lamme mennesker i Guds rike, de er ikke utstøtt og bærere av Guds unåde. Det er Guds nåde og kjærlighet Jesus er kommet for å øse raust ut til menneskene. Ikke fordømmelse og utestenging. Derfor trenger ikke menneskene templer og offer-seremonier lenger, Gud har åpnet veien til seg. Den veien er Jesus fra Nasaret, den korsfestede og oppstandne, som ledsager menneskene inn til Guds store gjestebud. Og ingen ting i denne verden kan rive noen ut av Kristi kjærlighet.

Enhver predikant eller forkynner som forsøker å gjøre helbredelse av sykdom til tegn på Guds nåde, eller naturkatastrofer til straff fra Gud eller at voldsmenn i hjem og samfunn bærer Guds straffene hånd i sine slag, forkynner en annen Gud enn den Gud Jesus viste oss. I den kristne kirke er det Jesus som viser oss hvem Gud er. Vi trenger ikke å vite mer enn det – at Jesus viser oss hvem Gud er, og det vi da ser er en Gud som er full av nåde, kjærlighet og sannhet.

Men skammen var fortsatt der. Ikke fordi mannen var i unåde hos Gud, men fordi han var i unåde hos folket og dets religiøse ledere. Jesu forsikring om Guds nåde var ikke nok for dem. Så gir Jesus dem helbredelsen som tegn denne gangen. Han myndiggjør mannen ved å be ham ta båren og gå hjem på egne ben. Mannen som ikke kunne gå og var avhengig av andre for å komme til Jesus, kunne selv gå og etablere et alminnelig liv i Kapernaum.

Senere avviser Jesus å gi slike tegn når folket krever bevis for at han er fra Gud. Det finnes bare et tegn sier, han, og det er Hjona-tegnet. Vi som lever etter Jesu oppstandelse vet at det tegnet er Jesus død og oppstanden.

Kirkens budskap til menneskene i disse 2000 årene etter oppstandelsen er at dette tegnet gjenfinnes i kirkens rom. Fortellingen om den lamme mannen i Kapernaum er en fortelling

fra de mange gudstjenestene i kirken – og også her i Skedsmo. I enhver dåpsgudstjeneste bæres små barn inn i rommet der Jesus hører hjemme for å få del i Guds nåde og Jesu seier over synd og død. Det er ikke barnets tro som bærer gjennom død til evig salighet. Heller ikke foreldre, faddere og menighetens tro gjør det. Det er bare Guds handling for oss i den korsfestede og oppstandne som kan frigjøre oss fra vår bundethet til svakhet og død.

Men liksom den lamme mannen, er barnet avhengig av at noen har tillitt til at Jesus tar i mot barnet og inviterer det inn til fellesskap med seg. Derfor er et hvert dåpsfølge de fire bærernes etterfølgere.

Vår utfordring er at vi som er folkemengden i kirken når dåpsfolket kommer bærende med barnet sitt for å motta Guds nåde, ikke er som folket i Kapernaum og bygger murer rundt Jesus. Vi må sørge for at veien til Guds nåde er fri og ikke forstyrres av våre mange regler og meninger og menneskelige skikker.

Vårt kall er å gi barna, og alle mennesker, som er frigjort av Gud en tilhørighet og en trygghet på at fellesskapet i dette kirkens rom er et inkluderende fellesskap der vi alle hører hjemme i vårt store mangfold. I dette rommet og på dette stedet er ikke vår vellykkethet og funksjonsdyktighet eller samfunnsøkonomiske bidrag eller resultat på bedriftens bunnlinje grunnlaget for vår verdighet. Her hviler vår verdighet i vissheten om at hver og en av oss er bærer av Guds bilde. Nettopp den utrolige variasjonen vi utgjør – bare se dere rundt – gjør at vi kan avspeile en liten del av Guds utrolige storhet. Sammen danner vi et mangfoldig fellesskap som liksom regnbuen har forskjelligheten som grunnlag for sin skjønnhet. I denne kirken har vi fellesskap med alle dem som er døpt inn i Guds rike i 900 år og har deltatt i feiringen av den korsfestede og oppstandnes fest ved nattverdbordet. Det er ikke vår likhet i meninger eller sosial tilhørighet eller kultur som er grunnlaget for vårt inkluderende fellesskap. Vi har lite til felles med mennesker på 1300-tallet eller 1700-tallet når det gjelder levemåte og livsholdning. Men det vi har felles er Guds handling for oss i Jesus Kristus. Det er Guds handling som gjør oss til et inkluderende regnbuefellesskap.

Så er vi frigjort fra redsel og skam i oss selv eller fra menneskene rundt oss som lager murer mellom oss og livets kilde. Vår verdighet ligger ikke i våre prestasjoner, men i at vi er bærere

av Guds bilde og mottaker av Guds nåde. Gud har gjort alt ferdig for oss og vi er inviterte gjester til Guds store gjestebud slik som vi er.

Da er da all grunn til å proklamere: Ære være faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.

Det er mange som ble grepet av Jonas Gardells dokumentarserie om hvordan mennesker bygde murer av utestenging, stigmatisering og fordømmelse rundt den HIV-positive og Aids-syke. I Norge fikk utestengelsen en ekstra dimensjon fordi sykdommen ble knyttet til en gruppe mennesker som bare få år tidligere hadde en adferd som var forbudt ved lov – de homofile som levde ut sin seksualitet. Men muren rundt de som var smittet og syke var like sterk i land der sykdommen først og fremst rammet heterofile slik den f.eks. gjorde i Botswana da jeg bodde der rundt 1990.

«Ikke tørr tårer uten hansker» var rådet helsepersonalet fikk.